

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף מז

ואמר רבא: אם יש בריאה שתי בועות הסמוכות זו לזו, אין מה לבדוק אותם, כיון שהם סמוכות זו לזו מחמת נקב שהיה בריאה, והנקב העלה את הבועות האלו סביבו, והיא טריפה.

חדא ומתחזיא כתרתי: ואם היא בועה אחת ומחמת שיש סדק באמצע היא נראית כשתי בועות, צריך לקחת קוץ ומנקבים את הבועה באחת מהצדדים שלה, אם נשפך מה שיש באחת מהן לשניה, סימן שזו בועה אחת וכשרה, ואם לא סימן שיש כאן שתי בועות והיא טריפה.

ואמר רבא, ה' **אוני אית לה לריאה:** יש לריאה חמש אונות, כאשר היא תלויה ברגליה ובני מעיה כלפי הטבח, אז יש שלוש אונות לימין הטבח ושתי אונות לשמאלו.

חסיר או יתיר או חליף, טרפה: ואם חסרה אונא אחת (= כגון שיש רק שתיים לימינו, או אחת לשמאלו), או שיש לה אונא מיותרת (= נוספת, כגון שיש ארבע לימינו, או שלוש לשמאלו), או שהתחלפו האונות, דהיינו שיש שתיים לשמאלו ושלוש לימינו, טריפה.

הוא יתירא: מעשה בריאה שהיתה בה אונא מיותרת והביאוה לפני מרימר. ישב רב אחא בפתח, אמר רב אחא לטבח שנכנס לשאול את מרימר מה דינה של הריאה - מה הוא אמר לך? ענה לו הטבח - הוא הכשיר לי אותה, אמר לו רב אחא - תחזור ותיכנס לפניו ותשאל אותו שוב, שמא הוא לא עיין היטב בדבר (= אמימר אמר זאת כיון שהוא סבר כרבא שמטריף), אמר מרימר לטבח - לך ותאמר לזה שיושב בפתח (= רב אחא) שאין הלכה כרבא לגבי אונא מיותרת.

והני מילי: ומה שאמרנו שריאה שיש בה אונא מיותרת כשרה, זה רק כאשר האונא המיותרת עומדת יחד עם שורת האונות כאחת מהן, אבל אם היא עומדת בין האונות שלא כסדרן, טריפה.

ההוא ביני וביני: מעשה בריאה שהיתה בה אונא מיותרת שעמדה בין האונות שלא כסדרן, והביאוו לפני רב אשי, סבר רב אשי להטריפה, אמר לו רב הונא מר בנו של אויא - כל החיות והבהמות הרועות במרעה יש להם ריאה כזאת! והטבחים קוראים לה 'עינוניתא דוורדא' (= האונא הקטנה הדומה לוורד. הם קראו לה כך כיון שהיא קלושה ואדומה), והיא אינה מיותרת כלל וכשרה!

והני מילי: וזה רק כשהיא נמצאת מתחת הריאה (= בצד הפונה אל הבטן), אבל אם היא נמצאת על גב הריאה (= בצד הפונה אל הגב) אפילו אם היא קטנה כעלה של הדס הרי היא טריפה.

*

אמר רפרם - האי ריאה דדמיא לאופתא: ריאה שדומה לבקעת עץ, היא טריפה. יש אומרים שהכוונה 'בחזותא' = במראה שלה היא דומה לבקעת עץ. ויש אומרים 'בגישתא' = כשממששים אותה היא קשה כמו עץ.

איכא דאמרי דנפיחה, ואיכא דאמרי דפחיזא: היש אומרים 'במראה' סוברים 'דנפיחה' = שהיא מנופחת וצבעה לבן. והיש אומרים 'במישוש' סוברים 'דפחיזא' = שהיא קשה במישוש כנ"ל.

ואיכא דאמרי דשיעא דלית לה חיתוכא דאוני: ויש דעה שלישית הסוברת שכוונת רפרם שהריאה חלקה ואין לה חיתוך של האונות. ובכך היא דומה לבקעת עץ.

אמר רבא - כנחלא כשרה, כדיותא טרפה: ריאה שצבעה כחול כשרה. אבל אם צבעה שחור היא טריפה. כי לגבי דם נידה אמר רבי חנינא שצבע שחור הוא בעצם צבע אדום שלקה והתקלקל. מכאן מוכח שאם הריאה בצבע שחור סופה להירקב ויהיה בה נקב.

ירוקה - כשרה מדרבי נתן. אדומה - כשרה מדרבי נתן: ריאה שצבעה ירוק או אדום כשרה, כי היא עתידה להבריא. את זאת לומדים מדברי רבי נתן לגבי ברית

מילה, שאם התינוק נראה אדום או ירוק, יש להמתין עד שהוא יכריא ואז לעשות לו ברית מילה.

דתניא רבי נתן אומר פעם אחת הלכתי לכרכי הים. באתה אשה אחת לפני שמלה בנה ראשון ומת, שני ומת, שלישי הביאתו לפני. ראיתיו שהיה אדום, אמרתי לה 'בת! המתיני לו עד שיבלע בו דמו'. המתינה לו ומלה אותו, וחיה, והיו קורין אותו 'נתן הבכלי' על שמי: התינוק הזה עדיין לא נבלע הדם באיברים שלו, והוא היה חלש, ואם היו מלים אותו הוא היה מת מחמת החולשה.

ושוב פעם אחת הלכתי למדינת קפוטקיא. באתה אשה לפני שמלה בנה ראשון ומת, שני ומת, שלישי הביאתו לפני. ראיתיו שהיה ירוק, הצצתי בו ולא היה בו דם ברית. אמרתי לה 'בת! המתיני לו עד שיפול בו דמו'. המתינה לו ומלה אותו וחיה, והיו קורין אותו 'נתן הבכלי' על שמי: התינוק הזה עדיין לא היה בו מספיק דם, ואם היו מלים אותו הוא היה מת.

אמר רב כהנא - ככבדא כשרה, ככשרא טרפה: ריאה שנראית כמו ככד כשרה, אבל אם נראית כמו בשר היא טריפה. וסימן לדבר, הפסוק "ובשר בשדה טרפה" (- אם הריאה נראית כבשר היא טריפה).

אמר רב סמא בריה דרבא: ריאה שצבעה דומה לכשות, או למוריקא (- כרכום), או לביעתא (- ביצה), והיינו שבצעה צהוב היא טריפה.

קושיא: אלא ירוקה דכשרה היכי דמיא? אך אם כן, ריאה 'ירוקה' שאמרנו שכשרה, איך מדובר? תירוץ: ככרתי: זהו 'ירוק' בלשוננו. ביאור הדבר, צבע 'הירוק' בלשון חז"ל נע בין צהוב לירוק [ואפילו לתכלת, עיין תוס']. ולכן הגמרא מכארת שב'ירוק' ככרתי (ירוק בלשוננו) הריאה כשרה, אבל בירוק כביצה (צהוב בלשוננו) היא טריפה.

*

אמר רבינא - אטום בריאה: אם יש סתימה בריאה, וכשאנו נופחים בה, יש חלק מהריאה שאינו מתמלא באויר. לוקחים סכין וקורעים את המקום ההוא. אם יש שם מוגלא, אם כן בודאי הסתימה מחמת המוגלא והיא כשרה. ואם אין שם מוגלא, מניחים על המקום ההוא נוצה או רוק, ונופחים בה. אם הנוצה או הרוק מבצבצים

(= זזים), סימן שנכנס בה אויר והיא כשרה. אבל אם אינם מבצבצים סימן שלא נכנס אויר, ואם כן היא מקולקת והיא טריפה.

אמר רב יוסף - קרום שעלה מחמת מכה בריאה, אינו קרום: כי סופו ליפול, ולכן הוא לא נחשב כסותם את הנקב שבריאה. והיא טריפה. [וזהו הנושא של 'סירכא' בריאה. כי 'סירכא' היא הקרום הזה].

ואמר רב יוסף - האי ריאה דאוושא: ריאה שמשמיעה רעש כאשר נופחים אויר לתוכה, ונשמע כאילו יוצא ממנה אויר. אם אנו יודעים היכן יוצא הקול, מניחים על המקום הזה נוצה או רוק או קש, אם הרוק או הקש מבצבץ (= זז) כשנופחים בה אויר, סימן שיש בה חור והיא טריפה. ואם הוא לא מבצבץ, היא כשרה.

ואם אנו לא יודעים מהיכן יוצא הקול, מביאים גיגית עם מים פושרים ומניחים את הריאה בתוכה. ודוקא מים פושרים ולא חמים ולא קרים. כי מים חמים מכווצים את החור, ואילו מים קרים מרחיבים את החור, אלא דוקא פושרים. ואז נופחים בתוך הריאה, ואם האויר מבצבץ בתוך המים היא טריפה. ואם לא היא כשרה, כי סימן שרק הקרום התחתון ניקב ולא הקרום העליון, והסיבה שיש רעש של אויר, כי האויר נכנס בין הקרומים (אבל הוא לא יוצא החוצה מהקרום העליון).

*

אמר עולא א"ר יוחנן - ריאה שנשפכה כקיתון, כשרה: אם הבשר של הריאה נימוח והוא נשפך בתוכה מצד לצד. ואם כן הריאה חסרה, כי בתחילה היא היתה כולה מלאה ועכשיו רק חציה מלא ויש בה חלל.

אלמא: מכאן מוכח שעולא סובר, שחיסרון מבפנים אינו נחשב לחיסרון.

קושיא: **איתיביה רבי אבא לעולא:** ממשנתנו. 'הריאה שניקבה או שחסרה' טריפה. מהו 'חסרה'? אם נאמר שיש בה חיסרון הנראה מבחוץ, אם כן זה אותו דבר כמו 'ניקבה', ומדוע חוזרת המשנה על דבריה? אלא בהכרח שהיא חסרה מבפנים. ומוכח שחיסרון מבפנים כן נחשב לחיסרון!

דחייה: **לא, לעולם מבחוץ וכו':** מדובר בחיסרון מבחוץ, והמשנה הוצרכה לומר זאת בשביל רבי שמעון. רבי שמעון סובר שריאה שניקבה טריפה, רק אם הנקב מגיע לבית הסמפונות. ועל כך מבארת המשנה שכל זה דוקא בנקב שאין בו

חיסרון, אבל בנקב שיש בו חיסרון אפילו רבי שמעון מודה שהיא טריפה גם אם הנקב לא הגיע לבית הסמפונות.

רבי חנניה חלש: רבי חנניה חלה, ונכנסו לבקרו רבי נתן וכל גדולי הדור. הביאו לפניו ריאה שנשפכה כקיתון והוא הכשיר אותה.

אמר רבא והוא דקיימי סמפונות: כל מה שאמרנו שריאה שנשפכה כקיתון כשרה, בתנאי שהסמפונות שבה קיימים ולא נימוחו.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי - מנא ידעינן? מהיכן אנו ידועים שלא נימוח אפילו סימפון אחד?

אמר ליה: מביאים קערה של חרס מצופה בעופרת, וקורעים את הקרום של הריאה ושופכים את הריאה בתוכה. אם יש בה חוטים לבנים היא טריפה (כי החוטים הללו הם הסמפונות שנימוחו). ואם אין חוטים לבנים היא כשרה.

אמר רב נחמן - ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים כשרה: ריאה שחלק מבשרה נימוק, ויש בה חלל, אבל היא לא נשפכת כקיתון. היא כשרה.

תניא נמי הכי: כך למדנו גם בברייתא. ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים, אפילו אם יש בה חלל בגודל רביעית, היא כשרה.

ניטלה שלפוחית שלה: ממשיכה הברייתא. אם יש בהמה שניטל הרחם שלה, כשרה.

ואם יש בהמה שהתליע הכבד שלה. היה מעשה כזה, ועלו בני עסיא לשאול את השאלה ביבנה בשלוש רגלים, וברגל השלישי התירו להם הסנהדרין את הבהמה.